

International Journal of Languages' Education and Teaching

Volume 9, Issue 1, March 2021, p. 33-41

Received	Reviewed	Published	Doi Number
15.01.2021	23.03.2021	30.03.2021	10.29228/ijlet.50043

Extra Scholastic Applications in Teaching Turkish: An Example of Educational Attainment

Emine AKYÜZ¹

ABSTRACT

Extra scholastic learning practice facilitates integration of education with life and such learning patterns suitable to child nature. It is observed in various studies that learning environments have a great impact on learning success in any educational event held in extra scholastic learning venues such as museums, national parks, and libraries. Teaching native language is a field of linguistic success, which starts in cradle in the family environment and may not to be limited to a formal education. Concordantly, teaching Turkish has such distinctions suitable for configuring courses and activities that may be applied extra scholastically. The objective of the current study is to propose an example of educational attainment that is designed and applied for realization in children libraries as an extra scholastic learning venue. In the study, an example is presented as result of the application of this educational attainment in terms of respect for diversity that is configured in a story form intended for developing native language skills of Turkish children living in Germany and contains an overall evaluation of the study with the feedbacks received from the participants. Educational attainment drawn up with utilization of integrated approach is configured by means of the storybook "Sadece Mor Rengi Seven Kral ("The King Loving Only Purple Color")" written and illustrated by Ismail Kaya, and applied in Children Section of Essen City Library on 07.07.2018. Ten volunteer children ranging in 8 to 10 years old attended the application. While an example of educational attainment is exhibited with this qualitative study, such feedbacks are presented in regards to the impact of the activities of teaching Turkish held in extra scholastic learning venues.

Key Words: Mother tongue, library, tale.

Türkçe Eğitiminde Okul Dışı Uygulamalar: Bir Eğitim Durumu Örneği²

ÖZET

Okul dışı öğrenme, eğitimin yaşamla bütünleşmesine ve çocuk doğasına uygun öğrenme biçimlerine olanak tanır. Müze, millî park, kütüphane gibi okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinde ortamın öğrenme başarısına etkisinin yüksek olduğu, çeşitli araştırmalarda görülmektedir. Anadili eğitimi ise bebeklikten itibaren ailede başlayan ve örgün eğitimle sınırlanamayacak dilsel bir beceri alanıdır. Bu bağlamda Türkçe eğitimi sınıf ortamı dışında da uygulanabilecek ders ve etkinliklerin yapılandırılmasına uygun özelliklere sahiptir. Bu çalışmanın amacı, bir okul dışı öğrenme ortamı olarak çocuk kütüphanesinde gerçekleştirmek üzere tasarlanmış ve uygulaması yapılmış bir eğitim durumu örneği sunmaktır. Çalışmada Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının anadili becerilerini geliştirmeye yönelik ve masal türüyle yapılandırılmış, farklılıklara saygı konulu bu eğitim durumunun uygulaması sonucunda katılımcılardan alınan dönütlerle çalışmanın genel değerlendirmesini de içeren bir örnek ortaya koyulmaktadır. Bütünleştirilmiş yaklaşım kullanılarak hazırlanan eğitim durumu, İsmail Kaya'nın yazıp resimlediği "Sadece Mor Rengi Seven Kral" adlı masal kitabıyla yapılandırılmış ve Essen Şehir Kütüphanesi'nin Çocuk Bölümü'nde 07.07.2018 tarihinde uygulanmıştır. Uygulamaya 8-10 yaş aralığında gönüllü 10 çocuk katılmıştır. Bu nitel araştırmayla uygulaması yapılan eğitim durumu örneğine yer verilirken okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen Türkçe eğitimi çalışmalarının etkili olma durumuna ilişkin de dönütler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anadili, kütüphane, masal

¹ Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, eakyuz@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5727-2611

² Bu makale, araştırmacının 11. Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayında (4-6 Ekim 2018, Ankara) sunduğu "Masalla Yapılandırılmış ve Kütüphanede Uygulanan Bir Eğitim Durumu Örneği" başlıklı poster bildirisinin geliştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Giriş

Çocukların merak ve heyecanı, öğrenme hızları, dikkat sürelerinin kısalığı, farklı zekâ alanlarının baskın olması sonucu öğrenmede daha çok uyarının işe koşulması gerekliliği gibi birçok etmen öğrenme ortamlarının yapılandırılmasında göz önünde bulundurulurken sınıf ortamında öğrenmeyi destekleyici okul dışı eğitim çalışmaları uygulanabilir. Disiplinden disipline, konudan konuya, hedef kitlenin özelliklerine ya da başka birçok değişkene göre sınıf dışında da eğitimi nitelikli biçimde gerçekleştirmek; iyi bir planlama ve sınıf dışındaki ortamı etkili biçimde kullanma becerisiyle olanaklıdır. Bu bağlamda öğretmenin/eğiticinin eğitim durumu (ders planı), eğitim öğretim etkinliklerinin amaca uygun gerçekleşmesini sağlamak için önemli bir hazırlıktır. Her ders planı, kendi amaç ve uygulama koşullarına özgü bir dokuyu içermesi bağlamında özel; uygulanması durumunda amaca ulaşma başarısının değerlendirilmesiyle eğitimcilerle olumlu ya da olumsuz birer örnektir.

Bu çalışmada yer verilen ders planının okul dışı öğrenme ortamlarından çocuk kütüphanesinde yapılandırılmasının yanı sıra hedef kitlesinin Türkiye’den Almanya’ya göç etmiş ailelerin Almanya’da doğan çocukları olması, hoşgörü ve farklılıklara saygı konusunun işlenişine uygun bir masal kitabıyla yapılandırılması değişkenleri de eğitim durumu içeriğinin önemli bileşenleridir.

Türkiye’den Almanya’ya 1960’larda başlayan geçici işçi göçleri başta olmak üzere çeşitli nedenlerle yapılan göçler, geri dönüşlerin ertelendiği ve Almanya’ya yerleşmelerin çoğaldığı bir biçime bürünmüştür. Bu durumun sonraki kuşaklarda iki dilli çocukların sayısını artırdığı bilinen bir gerçektir. İki dillilik konusu ise Yağmur (2010)’a göre yurt dışındaki hem Türk eğitim çevrelerinin hem de anne-babaların yabancı olduğu bir konudur ve Türkçenin sonraki kuşaklara kalıcı olarak aktarılabilmesi için çocukların bu dilde anlama anlatma becerilerinin geliştirilmesi yaşamsal öneme sahiptir. Şen (2015) de yurt dışında anadili eğitimini etkileyen birçok olumsuz durum bulunduğu dikkat çekmektedir.

Aksan (2007) anadilini, çocuğun öncelikle annesinden ve yakın çevresinden öğrendiği, insanın bilinçaltına inen, bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil olarak tanımlamakta; anadilinin bir toplumun geçmişten geleceğe bütün değerlerini içinde barındırdığını vurgulamaktadır. Çocukların anadillerinde anlama ve anlatma becerilerini geliştirme, yaşam deneyimi edinmelerini ve çeşitli duyarlıklar kazanmalarını sağlama Türkçe eğitiminin ve çocuk edebiyatının temel işlevleri arasında yer almaktadır. Edebiyatın dille oluşturulan bir sanat olması, dillerin en yetkin kullanım örneklerini sergilemesi (Sever, 2013) ve edebiyat ile eğitim arasındaki güçlü bağ, birbirlerini tamamlayan bu iki alanın (edebiyat-eğitim) farklı türleriyle yapılandırılan çalışmalar sonucunda birçok açıdan olumlu kazanımlar elde edilmesine olanak tanıyabilir.

Edebiyatın bir türü olarak masal, Güney (1971) tarafından “toplumun hayal gücüyle yaratılmış sözlü verimler” olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte bu çalışmada bir sanatçının düş gücüyle ve çocuğa görelilik ilkesi gözetilerek kurguladığı masal türündeki metin, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarından oluşan katılımcıların anadillerini doğru, akıcı ve severek kullanması amacıyla bir eğitim durumu yapılandırılırken araç olarak kullanılmıştır. Masalın farklılıklara saygı konusunu içermesi, yurt dışında azınlık konumunda bulunan çocuklardan oluşan katılımcılar açısından, onların kendilerini gerçekleştirme serüvenlerinde özgüvenlerine katkı sağlayabileceği ve çocuk edebiyatının insana özgü duyarlıklar kazandırma işleviyle uyumlu olabileceği düşünülmüştür. Bununla birlikte demokratik kültürü içselleştiren bireyler yetiştirmede başkalarının farklılıklarına saygı duyulması önemli olarak değerlendirilebilir.

Türkçe Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul dışı öğrenme, Resnick (1987) tarafından formal ya da informal biçimde okul ortamı dışında gerçekleşen öğrenme deneyimlerini tanımlamak için oluşturulmuş bir eğitim kavramıdır. Başlıca olarak öğrenme güçlüklerinin üstesinden gelmek, öğrencilerin deneyimleyerek/yaşayarak öğrenmelerine olanak tanımak, onların yeteneklerini geliştirmek, eğitim-öğretim çalışmalarının etkililiğini artırmak amaçlarını taşır. Günümüzde öğrenci merkezli eğitim anlayışının da temelindeki bu amaçlar, doğru içerikle uygun biçimde yapılandırılan eğitim-öğretim etkinliklerinin gerektiğinde sınıfın dışına taşınması düşüncesini de desteklemektedir. Can Aran (2021: 1534) da araştırmasında öğrencilerin yirmi birinci yüzyıl öğrenme yaşantılarına uygun olarak yetiştirilmesi için öğretmen adaylarının taşıması gereken özellikler arasında okul dışı öğrenme ortamlarında da eğitim etkinlikleri tasarlayabilmek ve uygulayabilmek olduğunu belirtmektedir.

Okul dışındaki öğrenme uygulamaları, daha az kurallı ve sınırlı bir alanda gerçekleştirilmelerinden kaynaklı olarak program dışı etkinlikler olarak algılanabilir ancak öğretim programında yer alan kazanımların gerçekleştirilmesinde de okul dışı ortamların geniş olanaklarından yararlanılabilir (Çıldır, 2018: 35). Farklı disiplinlerde okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yürütülen araştırmalar, bu yolla kalıcı öğrenmede etkili olunabildiğini, öğrencilerin dikkatlerini eğitimin içeriğine çekmenin kolaylaşmasıyla ilgi ve güdülenmelerinin sağlanabildiğini, bilgilerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesinin daha olanaklı biçime geldiğini; yaparak, yaşayarak, görerek öğrenmenin gerçekleşmesiyle soyut konuların somutlaştırılabildiğini göstermektedir (Karbeyaz ve Karamustafaoğlu, 2021; Kır vd., 2021; Bostan Sarıoğlu ve Küçüközer, 2017). Bununla birlikte okul dışı öğrenme ortamlarında Türkçe eğitimi alanıyla ilgili akademik araştırmaların yetersiz kaldığı görülmektedir (Saraç, 2017). Oysa anadili eğitimi, bebeklikten itibaren ailede başlayan ve örgün eğitimle sınırlandırılmayacak dilsel bir beceri alanıdır. Bu alandaki uygulama örnekleri ve akademik araştırmalar bu bağlamda çok önemlidir.

Türkçe eğitimi dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerileri geliştirme temel amaçlarıyla birlikte öğrencilere okuma kültürü edindirilmesini de amaçlar. Okul dışı öğrenme ortamları ise okuma kültürünün edindirilmesinde de çeşitli olanaklar sunar. Bu olanaklar Çıldır (2019: 127) tarafından şöyle belirtilmektedir: Çocuğun kitabı doğal bir ortam içinde görmesini sağlayan kütüphane gibi alanlar; ona kitap seçme, raftan kitap alma, kitap inceleme deneyimleri kazandırarak doğrudan kitapla iletişim kurma yolu açar. Ayrıca kütüphane, müze gibi ortamların her yaş grubu için merak uyandırıcı yerler olması, buraları çekici biçime getirerek çocuğun kültür öğeleriyle kucaklaşmasını sağlar. Okul ortamlarına göre daha fazla özgürlük içeren bu ortamlarda sanatsal etkileşimlerin yolu açılır, çocukların eğlenerek kendilerini gerçekleştirebilmeleri sağlanır. Kütüphanelerde bulunan elektronik tasarımlar, bilim ve teknolojinin olanaklarını dilsel becerileri geliştirmeye dönük biçimde kullanmayı ve bu ortamlardaki akran iletişimi ile sosyal öğrenmeyi okuma kültürüyle özdeşletirmeyi olanaklı biçime getirir.

Yöntem

Okul dışı ortamlarda iki dilli Türk çocuklarının anadili becerilerini geliştirmeye yönelik, bütünleştirilmiş yaklaşım kullanılarak hazırlanan bir eğitim durumu örneği olarak bu çalışma; farklılıklara saygı konusu çerçevesinde, İsmail Kaya'nın yazıp resimlediği "Sadece Mor Rengi Seven Kral" adlı masal kitabıyla yapılandırılmış ve Essen Şehir Kütüphanesinin Çocuk Bölümünde 07.07.2018 tarihinde 120 dakikalık süre içinde uygulanmıştır. Uygulamaya 8-10 yaş aralığında 10

çocuk katılmıştır. Bu nitel araştırmada uygulaması yapılan eğitim durumu örnek olarak sunulmakta, araştırmacının gözlemleri ve katılımcıların görüşlerine de yer verilmektedir.

Araştırmacının Gözlemleri ve Katılımcıların Görüşleri

Araştırmacı, aynı zamanda etkinliği planlamış ve yürütmüş, bu nedenle herhangi bir gözlem formu kullanılmayarak yapılandırılmamış gözlem yapılmıştır. Araştırmacının yansıtıcı notları, çocukların kendi aralarında Almanca konuşmayı tercih ettiklerini, çoğunlukla Türkçe konuşulmuş anlamakla birlikte kimi kavramların Türkçe karşılıklarını bilmediklerini, araştırmacının hiç Almanca bilmediğini söylemesinin ardından anlatmak istediklerini karşılayan Türkçe sözcükleri bulmak için birbirlerinden yardım aldıklarını, etkinliğe katılım konusunda istekli olduklarını, slogan yazarken Türkçe sözcükler bulmakta çok zorlandıklarını içermektedir.

Katılımcıların yürütülen etkinliğe ilişkin görüşleri ise şöyle özetlenebilir:

- Katılımcıların tamamı, yeni Türkçe sözcükler öğrenmekten ve etkinliğe katılmaktan mutlu olduklarını belirtmiştir.
- Katılımcılar arasında bulunan 10 çocuğun 9'u başka bir masalla yeni bir etkinlik daha planlanmasını istemiştir.
- Örgün eğitime bağlı olarak seçmeli Türkçe dersleri alan katılımcılar, bu dersler kapsamında da kütüphanede öğrenme etkinlikleri düzenlenmesini istediklerini belirtmiştir.
- Katılımcıların tamamı başlangıçta ders işleyeceklerini düşündüklerini ama etkinlik "oyuna benzediği için" beklentilerinden daha "eğlenceli" biçimde öğrendiklerini ifade etmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Sever vd. (2006: 18-21), paydaşların görüşlerine ve araştırma sonuçlarına göre Türkçe eğitimi süreçlerinde yansıyan sorunları "dilsel becerilerin geliştirilmesinde bütünsellik anlayışının yaşama geçirilememesi", Türkçe öğretiminin bir bilgi dersi gibi algılanması; öğretimde metinden kopuk, kuramsal ve soyut dil alıştırmaları yapılması", "dil becerilerinin kazandırılması sürecinde öğrencinin dil gelişim düzeyinin ve yetiştiği toplumsal çevrenin göz önünde bulundurulmaması", "Türkçe öğretiminde yalnızca ders kitabına bağlı kalınması, öğretim ortamının değişik uyaranlarla zenginleştirilememesi", "öğretimde genellikle öğretici metinlere yer verilmesi, dersin duyarlılık kazandırma boyutuna yeterince yer verilmemesi" başlıkları altında sıralar. Bu çalışmada hazırlanan eğitim durumu, dil becerilerinin bütünsellik anlayışına uygun biçimde yaşama geçirilmesini sağlamak amacıyla bütünleştirilmiş yaklaşım kullanılarak yapılandırılmış, bir beceri dersi olan Türkçe öğretiminin bilgi dersi gibi algılanmamasını sağlamak amacıyla öğrencilerin yaparak yaşayarak dil becerilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır; öğrencilerin sürece etkin katılımının sağlanmasına dönük bir eğitim durumu örneği planlanmıştır. Hedef kitlenin yurt dışında yaşayan Türk çocuklarından oluşması, yetişilen toplumsal çevrenin göz önünde bulundurulması bağlamında önemlidir. Seçilen metnin bir masal metni olarak Türkiye'de yaşayan Türk çocuklarının daha çok okul öncesi döneminde ilgisini çekebileceği ancak örnek eğitim durumunun hedef kitlesinin gerek söz varlığı gerek Türkçe dil becerileri düzeyi gerekse yaşanan toplumsal çevreden kaynaklı ilgi ve ihtiyaçlarının önceliği göz önünde bulundurularak oluşturulduğu ve ilkökul dönemindeki çocuklarla da seçilen metinle uygulamanın başarıyla gerçekleştirilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu, hedef kitlenin özelliklerine göre öğretimin soyut dil alıştırmalarıyla gerçekleştirilmesinin önüne geçmeyi sağlayan, metne bağlı bir öğretimi olanaklı kılmıştır.

Türkçe eğitimi, ders kitapları ya da ders kitabı dışındaki nitelikli çocuk edebiyatı metinleri aracılığıyla çocukların dil gelişimlerinin yanında sosyal algılarına da katkı sunarak onların kişisel gelişimlerini destekleme amacı da taşır. Bu amaca ulaşmada ise olumsuz duyguları ortadan kaldırmak için grup etkinlikleri ve iş birliği çalışmalarına ağırlık verilmelidir (Altunbay, 2016: 93). Örnek eğitim durumunda yer verilen grupla slogan oluşturma ve oluşturulan sloganların gruplar arası değişimiyle eklemeler çıkarmalar yaparak yeni ürünler ortaya koyma etkinlikleri, bu doğrultuda amaca yönelik çalışmalardır. Katılımcı görüşlerinde bu etkinliklerden olumlu dönütler alınması, iş birliğiyle yapılandırılan eğitim durumu çalışmalarından yarar sağlanabileceğini desteklemektedir.

Yukarıda sözü edilen sorunlardan “Türkçe öğretiminde yalnızca ders kitabına bağlı kalınması, öğretim ortamının değişik uyaranlarla zenginleştirilememesi” başlığı, okul dışı öğrenme ortamlarında yapılandırılacak eğitim-öğretim etkinliklerinin önemini ortaya koymaktadır. Çıldır (2019: 128) da okul dışı öğrenme ortamlarının Türkçe eğitiminin amaçlarına ulaşmada geniş olanaklara sahip olduğunu ve bu olanaklardan yararlanılması gerektiğini vurgular. Bu çalışmada ders kitabı dışından, çocuk edebiyatının nitelikli metinlerinden birinden yararlanılması; okul dışı öğrenme ortamı olarak kütüphanenin uyaran zenginliğinin eğitim sürecinde işe koşulması; dersin duyarlılık kazandırma boyutunun da seçilen metin ve uygulama ortamı aracılığıyla öğrencilere hoşgörü ve farklılıklara saygı boyutuyla duyumsatılması; okul dışı öğrenme ortamlarının nitelikli metin ve doğru planlamayla etkili biçimde kullanılmasını sağlamaya yönelik birer çabadır.

Uygulama sonucunda katılımcılardan alınan sözlü dönütler ve yapılan gözlemler, çalışma grubunda bulunan çocukların Türkçe anlama ve anlatma becerilerinin gelişiminde onlara anadillerini sevdirebilecek, onların eğitim sürecine etkin katılmalarını sağlayacak ve onları okul dışı öğrenme ortamlarında yazınsal türlerle buluşturacak eğitim durumu örneklerinden başarılı sonuç alınabileceğini göstermiştir.

Yukarıdaki sonuç ve değerlendirmelerin ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Yurt içinde ve yurt dışında Türkçe öğretmenleri çocuk kütüphanelerinde gerçekleştirilecek etkinlikler aracılığıyla öğrencilere öğretim programında yer alan kazanımları etkili ve kalıcı biçimde edindirebilir. Bu bağlamda öğretmenler, okul dışındaki kütüphane vb. alanları da önemli öğrenme ortamları olarak görmeli ve değerlendirmelidir.
- Türkçe öğretmen adayları, lisans programında yer alan dersler kapsamında uygulama etkinliklerini okul dışı öğrenme ortamları da göz önünde bulundurarak gerçekleştirmeli, derse hazırlık çalışması olarak ders planı hazırlamanın öğrenildiği ders içeriklerinde onlara okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik hazırlık çalışmaları da yaptırılarak mesleki gelişimlerine katkı sağlanmalıdır.
- Kütüphaneciler görev alanında çocukla nitelikli zaman geçirme ve formal eğitimi desteklemeye yönelik olarak yeterlikleri ve uygunlukları ölçüsünde, bu çalışmadaki eğitim durumunda yer alan etkinliklere benzer etkinlikler gerçekleştirmelidir.
- Yukarıda da söz edildiği gibi alanyazında Türkçe eğitimine ilişkin yeterli uygulama örneği ve değerlendirmesi görülmemektedir (Saraç, 2017). Akademisyenler, Türkçe eğitimi alanında okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımını bilimsel çerçevede değerlendiren çalışmalar ortaya koymalıdır.

SADECE MOR RENGİ SEVEN KRAL (Kısaltılmış Metin)

Uzak ülkelerden birinde, astığı astık kestiği kestik bir kral yaşamış. Sevdiğine tutkun, farklı gördüğüne acımasız bu kral sadece mor rengi sever, diğerlerini görmek bile istemezmiş. Ülkesindeki kırmızı gelincikleri adamlarına söktürmüş; çocuklar okula mor renkli önlüklerle gidiyor, mor boyalarla mor resimler yapıyorlarmış. Ama ülkedeki herkes mor renge kral kadar tutkun değilmiş, onlar başka renklerdeki çiçekleri de severlermiş. Kralın adamları günlerce bahçelerden renk renk çiçekler sökmüşler. Bu çiçeklerden bir kısmı çöplüklerde yaşamayı başarmış. Binlerce gül, lale, papatya yeniden ülkenin her yanını sarmış. İnsanlar bu renk şölenini görünce sevinmişler, kırlara koşmuşlar. Kalabalığı gören kral ve adamları korkmuşlar. Gizlice kaçıp sadece mor renkli çiçeklerin bulunduğu bir ülke aramak için yola koyulmuşlar. O günden sonra ülkede renk renk çiçekler açmış; kuşlar, kelebekler, arılar bu ülkeden bir daha hiç ayrılmamış.

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Etkinliğe İlişkin Temel Bilgiler

Tarih	07.07.2018
Saat	11.00-13.00 (120')
Hedef Kitle	8-10 yaş
Katılımcı Sayısı	10
Eğitici	Arş. Gör. Emine Akyüz
Okul Dışı Öğrenme Ortamı	Essen Stadtbibliothek-Kinderbibliothek
Materyaller	Sadece Mor Rengi Seven Kral adlı metin (İsmail Kaya), Sev Kardeşim adlı müzik Balon, asetat kalem, boya kalemleri, resim kâğıtları
Yöntem ve Teknikler	Drama, altı düşünce şapkası, tabu, slogan oluşturma, soru yanıt.

GÜVENLİK ÖNLEMLERİ: Kütüphaneye gidiş ve dönüşte, kütüphanede, gruptan ayrılmama ve her türlü ihtiyaçlarının temininde eğiticinin bilgilendirilmesi konusunda çocukları uyarma.

B. ÖĞRENME ÖĞRETME ETKİNLİKLERİ

Kullanılan Metnin Başlığı: Sadece Mor Rengi Seven Kral

Ana Nokta: İki dilli Türk çocuklarının Türkçe anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye yönelik, okul dışı öğrenme ortamında masal temelli bir eğitim etkinliği gerçekleştirme.

Yardımcı Noktalar:

- Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini konuşma ilkelerine uygun olarak sözle, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatmak.
- Masalın duygu ve düşünce yapısının, olay örgüsünün kavratılması.

- c) Masalın ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerinin kavratılması.
- d) Masal yardımıyla eşduyum eğiliminin kazandırılmasına katkı sağlamak.
- e) Kütüphanede nasıl davranılması gerektiği ile ilgili bilgilendirmek.
- f) Kütüphane ziyaret sürecinde çocukları anlamaya, sorgulamaya, düşünmeye teşvik etmek.
- g) Masaldan yola çıkılarak yaptırılacak resim çalışması ile yaratıcı düşüncelerini geliştirmek.

C. EĞİTİM DURUMU

Giriş Bölümü

1. Dikkati Çekme: Etkinlik kütüphane bahçesinde, dramada bir ısınma tekniği olan balon oyunuyla başlar. Katılımcı sayısı kadar renkli balon dağıtılır, istedikleri renkleri seçmelerine özen gösterilir, balonları şişirmeleri ve üstlerine adlarını yazmaları istenir. Müzik açılır ve balonlar havaya atılır, müzik bitene kadar balonların yere düşmemesi sağlanır. Müzik durdurulduğunda katılımcılar ellerindeki balonun üzerinde adı yazan diğer katılımcıyı bulur.

Isınma tekniğinin ardından balonların renkleri ve kişilerin adlarının farklı olduğu katılımcılara sezdirilir.

2. Güdüleme: Eğitici, kütüphanenin girişinde çocuklara yeni bir yer keşfedeceklerini, birlikte bir masal okuyacaklarını, canlandırabileceklerini, kütüphanedeki diğer insanları rahatsız etmeden yeni bir deneyim yaşayacaklarını söyler. Birbirinden farklı insanların yıllardır aynı kitaplara dokunduğu, aynı kitapları okuduğu, aynı bilgi ve duyguları deneyimlediği sezdirilir. Tıpkı bu kütüphane gibi yeryüzünün de ortak yaşam alanı olduğu ve ortak yaşam alanlarının kuralları olduğu vurgulanır. Ortak yaşam alanlarının kuralları hakkında katılımcıların konuşmaları sağlanır; hoşgörü ve saygı kavramlarını kullanmaları, bu kavramlara yaklaşan düşünceler oluşturmaları örtük olarak (soru ve yönlendirmelerle) sağlanır.

Geliştirme Bölümü

1. Kütüphanenin Giriş Bölümünde

- Çocukların haritaya bakarak kütüphanenin çocuk bölümünü (iş birliğiyle) bulmasının sağlanması.
- Çocuk bölümünü tanımaları için süre verilmesi ve bireysel keşiflere olanak tanınması.
- Verilen sürenin sonunda orta alanda yuvarlak oluşturacak biçimde oturmalarının ve masalı dinlemeye hazır olmalarının sağlanması.
- Masalın başlığının onlarda ne çağrıştırdığının sorulması.
- Masal kitabının kapaktan, yazardan ve diğer künye bilgilerinden başlanarak tanıtılması.

2. Kütüphanenin Orta/Okuma Bölümünde

- Eğitcinin katılımcılardan dinleme ile ilgili kuralları uygulamalarını istemesi.
- Eğitcinin, masalı vurgu ve tonlamalara dikkat ederek sesli okuması.
- Masalın okunması sırasında, eğitcinin, çocukların dinleyip dinlemediklerini göz ucuyla denetlemesi.

- Masalda anlaşılmayan sözcük bulunup bulunmadığının sorulması, bilinmeyen sözcüklerin tabu tekniğiyle kavratılması.
- Masaldaki gelinciklerin duygularına ilişkin altı şapkalı düşünce tekniğinin uygulanması.
- Rol dağılımı yapılarak masalın canlandırılması.

3. Kütüphanenin Son Bölümünde

- Eğiticinin çocuklara “Mor çiçekler ne hissetmiştir sizce?” sorusunu yöneltmesi ve her bir yanıtın eleştirilmeden verilmesini sağlaması. Ardından resim kâğıtları ve boyaları dağıtarak mor çiçeklerin yalnızlığını resimle anlatmalarının istenmesi.
- Çocukların ikişerli gruplara ayrılması, kralın farklılıklara saygılı olması için birer slogan yazmalarının sağlanması.
- Yazılan sloganların tüm katılımcılarla paylaşılması.
- Çalışmanın sonunda farklılıklara saygı ve hoşgörü üzerine konuşulması.

Sonuç Bölümü

Son Özet: Eğiticinin, “Çocuklar, hepimiz farklı özelliklere sahibiz. Bu hem fiziksel hem duygusal hem de diğer birçok açıdan böyle. Kendimizi ve başkalarını farklılıklarımızla sevmek, karşımızdakini aşağılamamak ve başkalarının bizi aşağılamasına engel olmak, dünyanın daha güzel bir yer olmasını sağlar. Bunları başkalarına anlatmak ve başkalarını anlamak için dilimizin kurallarını çok iyi bilmeli, bunun için de yazınsal nitelikli kitapları okumayı, anadilimizde dinlemeyi, konuşmayı ve yazmayı ihmal etmemeliyiz.” demesi.

Tekrar Güdüleme: Hazırlanan sloganların gruplar arasında değiştirilmesinin sağlanması. Farklı grupların farklı renkte kalemlerle ellerindeki yeni slogana sözcük eklemesi ya da slogandan sözcük çıkarması. Birlikte çalışmanın ve farklı bakış açılarının, farklı yaratıcılıkların sloganları olduğu gibi insanları da zenginleştirildiğinin vurgulanarak verdikleri çabadan dolayı tüm katılımcılara teşekkür edilmesi.

Kapanış: Eğiticinin, “Çocuklar, bugün çevremizdeki insanlara saygılı olmanın, onları oldukları gibi sevmenin, engellememenin ne kadar önemli olduğunu duyumsatan bir masal okuduk, oyunlar oynadık, bu kütüphaneyi gezerken bambaşka insanların da yolunun buradan geçtiğine tanıklık ettik. Sizden, bundan sonra karşılaştığınız insanları farklılıklarından dolayı yaşamınıza dokunan birer zenginlik olarak görmeyi istiyorum. Kendinize değer verdiğiniz gibi başkalarına da değer vermeyi, kendinizi hem anadilinizde hem de içinde yaşadığımız ülkenin dilinde en güzel şekilde ifade edebilmeyi başarılırsanız yaşamın her alanında da başarılı olursunuz. Tıpkı diğer özellikleriniz gibi anadiliniz de sizin farklılığınızdır ve diğer farklılıklarımız gibi anadilimizi de sevmeliyiz.” demesi.

Değerlendirme: Kütüphane çıkışında öğrencilerden etkinliğe ilişkin düşünce ve duygularını sözlü olarak anlatmalarının istenmesi.

Kaynakça

- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Altunbay, M. (2016). Çocuklarda sosyal algının gelişmesini etkileyen unsurlar ve Türkçe eğitiminde sosyal algı kazanımı. *Türkçe Eğitiminde Algı* içinde. (Editör: Gıyasettin Aytaş). Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Bostan Sarioğlan, A., Küçüközer, H. (2017). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Ortamları ile ilgili görüşlerinin araştırılması. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 1-15.
- Can Aran, Ö. (2021). Öğretmen adaylarının yirmi birinci yüzyıl öğrenme yaşantılarına uygun olarak yetiştirilmesine ilişkin öneriler. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17 (34), 1522-1548.
- Çıldır, B. (2019). Okuma kültürü edinme sürecinde okul dışı öğrenme ortamlarının rolü. *Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı- Prof. Dr. Sedat Sever'e Armağan* içinde. (Editör: S. Karagül). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çıldır, B. (2018). Müzede eğitim etkinliklerinin öğrencilerin yazma becerisine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51 (3), 19-43.
- Dilidüzgün, S. (2003) *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Güney, E. C. (1971) *Folklor ve halk edebiyatı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Karbeyaz, A., Karamustafaoglu, O. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretime katkısı hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Journal of Social Sciences*, (29), 1-20.
- Kavcar, C. (1999) *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kır, H., Kalfaoğlu, M., Aksu, H. H. (2021). Matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına yönelik görüşleri. *International Journal of Educational Studies in Mathematics*, 8 (1), 59-76.
- Resnick, L. b. (1987). The 1987 Presidential adress: Learning in school and out. *Educational Researcher*, 16 (9), 13-20.
- Saraç, H. (2017). Türkiye'de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuramları ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 60-81.
- Sever, S. (2013) *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: TUDEM.
- Sever, S., Kaya, Z., Aslan, C. (2006). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. İstanbul: MORPA Yayınları.
- Şen, Ü. (2015). *Yurt dışında yaşayan türk çocuklarına Türkçe öğretimi ve materyal tasarımı*. Ankara: EDGE Akademi.
- Yağmur, K. (2010). Batı Avrupa'da uygulanan dil politikaları kapsamında Türkçe öğretiminin değerlendirilmesi. *Bilig*, 55, 221-242.
- Yavuz, M. H. (2002) *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.